

Zo langzamerhand meen ik een groeiende weerstand tegen de verdroging waar te nemen. En dat verbaast me niks. In 1989 ontdekten we het fenomeen verdroging, dat vanwege het feit dat het woord met een 'V' begon direkt als milieuprobleem werd erkend. Het paste lekker in een rijtje als 'Vervuiling' en 'Vermesting', en ook mensen buiten ons vakgebied konden zich een beeld vormen bij het begrip.

Vanaf het begin heb ik het altijd een vreemd milieuprobleem gevonden. Doorgaans is een milieuprobleem een onbedoeld neveneffect van menselijk handelen. Als ik vaak met de auto wil rijden, ontstaat er stank in de steden, geluidsoverlast langs snelwegen, en kool-dioxyde in de lucht. Bij verdroging geldt echter dat de verlaging van de grondwaterstand het gevolg is van doelbewuste akties.

Zo herinner ik me uit het begin van de jaren tachtig dat we een verlagingberekening moesten uitvoeren voor een nieuw te starten grondwaterwinning. Het model berekende 1 cm verlaging aan de rand van een natuurgebied, en dat rapporteerden we dan ook aan de instantie die de vergunning moest afgeven. Dit berekeningsresultaat werd onaanvaardbaar geacht, en we dienden de putten zodanig te herschikken dat er geen verlaging meer werd berekend. Uiteraard bleek dat mogelijk, zodat de benodigde vergunning alsnog werd afgegeven. Minder dan een jaar na dit voorval bleek dat het betreffende waterschap in het gebied direkt grenzend aan het natuurgebied een peilverlaging van 80 cm doorvoerde.

Is hier nu sprake van verdroging? En zo ja, is hier sprake van het milieuprobleem verdroging? Er is immers een ingreep uitgevoerd met als doel het grondwater te verlagen, en dan moeten we niet zeuren als dat lukt. Het probleem is dat bij deze afweging de belangen van de natuur onvoldoende zwaar hebben gewogen. En omdat dat in Nederland eerder regel dan uitzondering was, dreigden we op landelijk niveau te weinig natuur over te houden. Dat is een probleem, maar omdat het probleem ontstaat als gevolg van moedwillige akties, zou ik persoonlijk niet willen spreken van een milieuprobleem, maar van een beleidsprobleem. In veel gevallen kan de verlaging van de grondwaterstand à la minute weer ongedaan gemaakt worden. Blijkbaar zijn er belangen die ons ervan weerhouden om dat te doen.

Toch moest er iets gebeuren, want de landelijke politiek heeft inmiddels besloten dat het verdroogde areaal moet worden verminderd, overigens zonder te definiëren wanneer een gebied verdroogd is. Dat moesten de provincies maar uitzoeken, en dat hebben ze dan ook alle twaalf op hun eigen wijze gedaan. En zo had ik laatst een winning, waarvan maar te hopen was dat het invloedsgebied binnen de provinciegrens bleef, omdat hetzelfde gebied volgens de normen van de naburige provincie wel verdroogd zou zijn. De landelijke verdrogingskaart bevestigt de eigenzinnigheid van de provincies: veel grenzen van verdroogde gebieden vallen samen met provinciegrenzen. Elke provincie bestrijdt een eigen vorm van

verdroging, en dat is een aanpak waarbij de opbrengst van het geheel per definitie geringer is dan de som der delen.

Het ontbreekt ons aan een eenduidige visie op wat verdroging nu feitelijk is, en dus vindt de bestrijding van verdroging vooral plaats middels projecten. Er wordt een gebiedje geselecteerd, en daar wordt de waterstand omhoog gewerkt. Meestal zijn dit al natuurgebieden, zodat een keuze voor een prioriteit in een gebied vermeden wordt. Daar waar de belangen elkaar wel kruisen, wordt terug gegrepen op een oud lapmiddel: er worden vergoedingen voor vernattings schade uitgekeerd.

Maatschappelijk vind ik dat onaanvaardbaar. Met evenveel recht zou er een heffing moeten worden opgelegd voor de ten onrechte verlaagde grondwaterstand waar de boeren de afgelopen jaren van hebben kunnen profiteren. Door vernattings schade uit te keren, wordt de te lage grondwaterstand erkend als een verworven recht. Op die manier wordt het voor een overheid of voor wie dan ook wel erg lastig om verkeerde inschattingen uit het verleden te corrigeren aan de hand van voortschrijdend inzicht.

Wat me in deze praktijk ook erg tegenstaat, is het gebrek aan moed van de mensen die keuzen moeten maken. Met vergoedingen houdt men iedereen te vriend, en zo wordt ver sluierd dat er nog steeds geen keuzen gemaakt zijn. Het is opvallend hoe traag GGOS-sen en GGOR-ren tot stand komen. Ook bij natuurbeschermende organisaties lijkt het geld een belangrijke rol te spelen. De natuur wordt gebouwd, dichtgeslibde armen worden uitgebaggerd, gronden worden uitgegraven, en laatst las ik dat zeldzame soorten zelfs worden ingezaaid op plaatsen waar de natuurbouwers anders tevergeefs tientallen jaren op de gewenste soortenrijkdom moeten wachten. Ook vanuit die hoek wordt de principiële keuze vooruit geschoven: niemand weet welk doel we willen nastreven: een mensloze ontwikkeling van flora en fauna als ene uiterste of het ecologisch hoogwaardige tuinieren als andere uiterste, of een soort van compromis: de soortenrijkdom uit de vijftiger jaren, overigens zonder dat de rest van de maatschappij terug gaat naar de vijftiger jaren. Dat maakt dat er voor elk project wel natuurdeskundigen te vinden zijn die voorrekenen dat voor een relatief gering bedrag veel natuurwinst geboekt kan worden.

Al brainstormend over vermeende en reële milieuproblemen ontdekten we onlangs een nieuwe bedreiging: het risico dat het bij het natuurbeheer straks ook gaat om geld en invloed, kortweg de Vergelding van de natuur. Ik ben benieuwd wat voor oplossingen technici en beleidsmakers daar nu weer voor gaan bedenken.

*Harry Boukes*